

Nr 50.

Av herr **Olsson** i Ramsta, om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående utarrendering direkt, utan arrendatorn å
huvudgården såsom mellanhand, av torp å kronodo-
mäner och prästernas löneboställen.

Vid utarrendering av statens jordbruksdomäner, såväl som prästernas löneboställen, sker utarrenderingen av hela egendomen med huvudgård och torp till en person, som sedan äger att själv bortarrendera underlydande torp och brukningsdelar, allenast med iakttagande av föreskriften i kungl. kungörelsen av den 4 juni 1908, § 22, »att ej heller utan domänstyrelsens medgivande pålägga egendomens torpare avgäld eller besvär utöver vad som vid egendomens uppskattning blivit av uppskattningsnämnden bestämt».

Dessa torpare under kronoarrendatorerna komma därigenom i en beroende ställning till arrendatorn och få merändels betala ett mycket högre arrende för torpjorden än arrendatorn betalar. Uppskattningsnämnden, som uppgör förslag till arrendekontrakt och arrendevillkor för hela egendomen, bestämmer på samma gång de avgälder och besvär, som vid utarrendering av torpen högst skola kunna påläggas torparna, och vanligen sättas dessa avgälder avsevärt högre per tunnland räknat än för huvudgårdens jord.

På grund av kristidens omstörtningar på det ekonomiska området har det visat sig, att det gamla sättet att uttaga avgälder från torparna in natura, som till ex. levererandet av vissa produkter eller presterandet av viss arbetskraft vid huvudgården, är ohållbart.

En rörelse pågår bland torparklassen att få sina arrenden bestämda i kontant årlig avgift.

I detta fall borde staten utan minsta olägenhet kunna tillmötesgå torparnas önskningsar.

Som utarrenderingen av torpen på kronoegendomarna nu sker, brukar en sådan torpare staten tillhörig jord utan att vara tillförsäkrad samma trygga bruks- och besittningsrätt, som statens arrendatorer i allmänhet åtnjuta.

I alla de fall, där kronoegendomarnas torp äro till sin ägofigur, såväl beträffande åkerjord som betesmark, skilda från huvudgården, bör ej något hinder möta för att dessa torp vid utarrenderingen utbjudas var för sig såsom självständiga bruksdelar och att arrendebeloppet uppskattas i kontant årlig avgift.

Åt uppskattningsnämnden kunde lämpligen uppdragas att bestämma, vilka torp äro av sådan beskaffenhet, att de passa för en sådan direkt utarrendering.

Lämpligt vore att uppskattningsnämnden kompletterades med en av kommunalstämman eller kommunalfullmäktige vald person inom varje socken.

Som jag antytt förut, gäller det av mig här påpekade förhållandet även vid utarrendering av prästernas löneboställen.

Kungl. kungörelsen av den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner jämte kungl. förordningen av den 15 september 1911 angående utarrendering av prästerskaps löneboställen böra underkastas en omarbetning och förändring i av mig här antydd riktning.

På grund av det anförda får jag därför vördsamt hemställa,

att riksdagen behagade besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning på vad sätt och i vilken omfattning torp på kronodomäner och på prästernas löneboställen må kunna utarrenderas direkt, utan arrendatorn på huvudgården såsom mellanhand, och sedan för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunna förädlas.

Stockholm i januari 1920.

Gustaf Olsson
i Ramsta.